

Institut dětí a mládeže MŠMT ČR

Sámkova 3, Praha 10

Názory mladých lidí ve věku 15-26 let na vybrané sociální a politické otázky

Zpracovali: Mgr. Marta Ondrušková

Dr. Ján Mišovič

JUDr. Vladimír Švestka

PhDr. František Pelka

Červen 1997

Obsah

s.

1.Úvod	3
2.Cíl výzkumu a metodika	3
3. Výsledky	4
I. K zájmu státních orgánů o problematiku života mladých lidí	4
II. O přípravě na povolání a uplatnění v zaměstnání	7
III. K osobní situaci dotázaných a k názorům na možnost založit rodinu	13
IV.O bytové situaci dotázaných	18
V. O postavení dětí a mládeže v souvislosti s právním řádem	22
VI. Zájem mladých o společenské problémy	23
VII. K postavení České republiky v rámci příští Evropy	27
4. Závěrem	32

Na základě plánu výzkumné činnosti IDM MŠMT, připravil výzkumný tým pracovníků IDM, po konzultaci s odpovědnými odborníky MŠMT projekt výzkumu názorů mladých lidí České republiky ve věku 15-26 let na vybrané sociální a politické otázky. Vybrané výsledky budou sloužit jako podklad k vypracování zprávy o situaci mládeže pro Radu Evropy.

2. CÍL VÝZKUMU A METODIKA

Cílem výzkumu bylo zjistit zájem mladých lidí o společenské dění a současně hodnocení zájmu státních orgánů o základní problémy života mládeže. Samostatná pozornost byla věnována přípravě mládeže na povolání, její současné bytové situaci a nejbližším perspektivám, názorům na založení rodiny a názorům na postavení dětí a mládeže v ČR.

Zvláštní část sledovala názory mládeže na postavení České republiky v příštích evropských strukturách.

Sběr dat probíhal prostřednictvím standardizovaných rozhovorů školených tazatelů Agentury marketingových a sociálně informačních analýz AMASIA s.r.o. s reprezentativním souborem mladých lidí ČR ve věku 15-26 let. Dotazování se zúčastnilo ve dnech 10.-19.5.1997 celkem 440 mladých lidí.

Po kontrole a kódování se uskutečnilo zpracování údajů prostřednictvím programu SPSS. Na základě provedených analýz je připravena tato závěrečná zpráva, ve které jsou interpretovány všechny výsledky I.stupně a statisticky významné výsledky II stupně .

3. VÝSLEDKY

I. K zájmu státních orgánů o problematiku života mladých lidí.

Jeden z významných okruhů otázek ve výzkumu se týkal pohledu dotázaných na hodnocení zájmu jednak nejvyšších státních výkonných orgánů a jednak okresních orgánů o problémy života mládeže podle úrovně kompetence.

Odpovědi dotázaných na otázku :**“Myslíte si, že státní orgány (parlament, vláda) se v dostatečné míře zabývají ve vztahu k mladé generaci následujícími otázkami ...“** jsou uvedeny v tabulce.

	ano	zčásti	ne	neví
vzděláváním	17	56	20	7
bojem proti drogám	26	47	23	4
zdravotní péčí	18	49	30	3
sportem	18	45	28	9
bojem proti kriminalitě	17	42	35	6
sociálními otázkami	11	48	34	7
kulturou	13	43	35	9
pracovním uplatněním	5	37	47	11
bytovou otázkou	5	27	64	4
volným časem	7	18	65	10

Relativně nejprůběžněji je oceňován zájem nejvyšších státních orgánů o vzdělávání a boj proti drogám. Úplný nebo částečný zájem registrují téměř tři čtvrtiny dotázaných (73 %). O další oblasti - zdravotní péči a sport, se zajímají nejvyšší státní orgány alespoň částečně podle dvou třetin mladých lidí. O třetí skupinu problémů boj proti kriminalitě, sociální otázky, kulturu se zajímají členové vlády a poslanci parlamentu podle více než poloviny dotázaných.

Bytová otázka je v zorném poli podle třetiny mladých a volný čas podle čtvrtiny.

Mezi muži se o něco častěji objevil názor, že se nevěnuje pozornost volnému času (68 %), než mezi ženami (62 %). Se stoupajícím věkem stoupal podíl nespokojených s pozorností věnovanou vzdělání a boji proti kriminalitě. Např. ve skupině do 18 let uvedlo 15 %, že se nevěnuje pozornost vzdělání, mezi 24-26letými to bylo 25 %. Nespokojených s bojem proti kriminalitě bylo 23 % dotázaných do 18 let a 42 % mezi 24letými a staršími.

Podle vzdělání je možné zaznamenat rozdíly zejména v názorech na nedostatečnou pozornost bytové otázce. Mezi lidmi se základním vzděláním tak soudí 53 %, v okruhu dotázaných s maturitou a vysokoškolským vzděláním 70 %. Pozornost kultuře je nedostatečná podle čtvrtiny lidí se základním vzděláním a téměř poloviny vysokoškolsky vzdělaných.

V obcích do 2000 obyvatel se domnívá 56-58 % dotázaných, že pozornost bytové otázce je nedostatečná, zatímco ve velkoměstech je to 69 %. Rozdíly jsou i v posuzování boje proti drogám. V obcích do 5000 obyvatel hovoří o nedostatečnosti 14 -20 %, ve velkoměstech je to 30 % dotázaných.

Podle regionů se nevěnuje pozornost bytové otázce a boji proti drogám zejména podle názorů dotázaných z Prahy. V prvním případě se tak vyslovilo 71 % a v druhém 33 %. Naproti tomu mezi dotázanými z jižních Čech považuje boj proti drogám za nedostatečný 15 % mladých a v západních Čechách pozornost bytové otázce za nedostatečnou 46 % respondentů. Mladí v západních Čechách však mají pocit, že se nedostatek pozornosti věnuje boji proti kriminalitě (50 %).

Jak se v souvislosti s hodnocením činnosti státní správy na úrovni okresu, věnuje potřebná pozornost jednotlivým oblastem z pohledu mladých lidí, ukáže další tabulka.

Státní správa v okrese věnuje potřebnou pozornost (v %)

	Ano	Ne
zájmu o ochranu přírody	46	54
podpoře školství	37	63
podpoře zdravotnictví	35	65
informování mládeže o své činnosti	22	78
podpoře mládežnické organizace	21	79
podpoře vhodného trávení volného času mladých lidí	19	81
podpoře společensky prospěšné práce mladých lidí	18	82
zajištění bydlení mladým lidem	5	95

Na úrovni okresních orgánů státní správy se věnuje, podle téměř poloviny mladých lidí potřebná pozornost zájmu o ochranu přírody. Pomoc oblasti školství a zdravotnictví vnímá o něco více než třetina dotázaných. K dalším aktivitám přispívají okresní orgány v potřebné míře podle čtvrtiny mladých lidí, s výjimkou bydlení. V tomto směru oceňuje snahu státních orgánů 5 % dotázaných mladých lidí.

Hodnocení pozornosti státních orgánů bylo konkretizováno v souvislosti s poskytovanou státní finanční podporou mladým lidem ve vybraných oblastech. Údaje přináší následující tabulka.

Jak stát finančně podporuje mladé lidi (v %)

	velmi	dostatečně	částečně	nedostatečně	neví
ve sportu	5	23	33	25	14
v bydlení	4	21	1	71	3
v kultuře	4	19	36	25	16
ve zdravotnictví	2	20	44	28	6
ve školství	2	16	50	25	7
v sociální sféře	1	14	38	36	11

Dostatečnou podporu státu pocítuje v oblasti sportu , bydlení a kultury přibližně čtvrtina mladých lidí , ve zdravotnictví a školství je to asi pětina a v sociální oblasti 15 % dotázaných. Podporu státu jako nedostatečnou hodnotí ve většině oblastí asi čtvrtina mládeže, s výjimkou sociální sféry a bydlení. Na nedostatečnou finanční pomoc v sociální oblasti poukázala více než třetina a v oblasti bydlení téměř tři čtvrtiny mladých lidí.

Mladí muži považovali finanční podporu sportu a kultury častěji na nedostatečnou (31 %) a ženy vyslovovali stejné hodnocení pro oblast školství (30 % nedostatečná podpora).

Se stoupajícím věkem se zvyšuje nespokojenost s finanční podporou bydlení a podporou školství . V případě bydlení je rozdíl 25 procentních bodů (59 % nejmladší a 74 % nejstarší) a školství 11 procentních bodů. S podporou sportu byli nejméně spokojeni nejmladší („nedostatečně „ 33 % , stejnou odpověď dalo 21 % ve věku 24-26 let.).

Nedostatečnost finanční podpory bydlení se objevuje méně často mezi lidmi se základním vzděláním (59 %), naopak nejvíce mezi dotázanými s maturitou (79 %). Rovněž nedostatečná podpora školství je méně pocítována mezi respondenty se základním vzděláním (22 %), než v souboru vysokoškolsky vzdělaných (39 %).

Finanční podpora bydlení je nejméně nedostatečná podle Západočechů (50 %), zatímco mezi Středočechy takto odpovědělo 85 %.

Nejméně kritiky na podporu sociální sféry je možné zaznamenat v severních Čechách a v Praze (čtvrtina), naopak v jižních Čechách je nespokojenost nejvyšší (58 % nedostatečná pozornost).

II. O přípravě na povolání a uplatnění v zaměstnání

Z předchozích odpovědí vyplynulo, že téměř polovina dotázaných má za to, že státní orgány se nezabývají pracovním uplatněním mladých lidí, resp. nejsou vytvářeny pro jejich uplatnění dostateční podmínky. Jak vnímají dotázaní konkrétní podmínky svého studia a zaměstnání přiblíží následující kapitola.

První otázka tohoto bloku byla věnována okolnostem studia, konkrétně **zda dotázaný studoval nebo studuje školu, obor, který chtěl studovat**. 70 % mladých lidí studovalo, nebo se připravovalo a připravuje v takovém oboru, které se rozhodlo studovat. 30 % z různých důvodů studovalo nebo učilo se, resp. v současné době studuje nebo učí se na jiné škole, než původně chtělo.

Z nejmladších mohlo studovat „svůj“ obor 77 % , z dalších dotázaných 67 %. Stojí za pozornost, že v obcích do 500 obyvatel mohlo studovat školu, kterou si vybralo 76 % dotázaných, zatímco ve velkoměstech 63 %. Rozdíly jsou i podle regionů. Uspělo např. 77 % Severočechů, ale jen 58 % Pražanů.

Na otázku:“ **Proč k tomu došlo, jaké důvody a okolnosti Vás k tomu vedly?**“ odpověděla kompetentní část dotázaných (n=132). Výsledky jsou uvedeny v přehledu.

<i>Neuspěl u přijímacích zkoušek</i>	54 %
<i>Uspěl u zkoušek, ale nebyl přijat</i>	32 %
<i>Z rodinných důvodů</i>	19 %
<i>Z finančních důvodů</i>	15 %
<i>Neuspěl během studia</i>	13 %
<i>Nechtěl dojíždět do vzdálené školy</i>	12 %
<i>Ze zdravotních důvodů</i>	8 %

U dvou třetin mladých lidí, kteří se připravovali nebo připravují v jiném oboru, než původně předpokládali, je hlavním důvodem změny neúspěšnost u přijímacích zkoušek, nebo nezvládnutí studia. Znamená to, že 20 % z celé zkoumané populace mladých nebylo schopno naplnit požadavky školy, o kterou mělo zájem. Zbývajících třetina (v přepočtu na celý soubor

10 %) se nedostalo na školu, přesto že požadavky, podle svých výpovědí, naplnila.

Další uvedené důvody změny původní studijní orientace, mezi které patří rodinné, finanční, zdravotní a jiné, hrají zřejmě doprovodní roli a přidružují se k hlavnímu a převažujícímu důvodu, k nenaplnění studijních požadavků .

Stojí za pozornost, že z nepřijatých uvedlo v západních Čechách jen 17 %, že uspělo a nebylo přijato, zatímco v severočeském regionu nebylo přijato 56 % těch, co uspěli.

Všem dotázaným byla pokládána následující otázka: **“ Po ukončení Vašeho studia pracujete (chcete pracovat) ve vystudovaném oboru? “**

29 % odpovědělo rozhodně ano

34 % spíše ano

12 % spíše ne

20 % rozhodně ne

5 % se nevyjádřilo.

Přesto, že 70 % mládeže studovalo nebo studuje, směr, který původně předpokládalo, po skončení studia chce pracovat, nebo pracuje ve vystudovaném oboru 63 % dotázaných.

Se stoupajícím věkem klesá podíl dotázaných, kteří pracují ve vystudovaném oboru (do 18 let 74 %, 19-23let 62 %, 24-26 let 58 %). Ve vystudovaném oboru pracuje relativně nejméně dotázaných s odborným vzděláním bez maturity (57 %) a nejvíce vysokoškolsky vzdělaných (72 %). Podle regionů nastupují nejméně do vystudovaných oborů v Praze (56 %) a na severní Moravě (55 %), nejvíce ve středních Čechách (75 %).

Těm, kteří uvedli, že nebudou zaměstnání v oboru (n=141), byla položena doplňující otázka: **“Z jakých důvodů nepracujete (nechcete pracovat) ve vystudovaném oboru ? “**

Nejčastěji to byly finanční důvody, takto odpovědělo 52 % jinam směřujících. 35 % mladých se přiklonilo k názoru, že je přestal vystudovaný obor zajímat. 25 % nenašlo vhodné místo ve svém bydlišti, 23 % nenašlo místo v oboru vůbec. 11 % se profesně orientovalo jinak z rodinných důvodů a 3 % ze zdravotních důvodů.

V přepočtu na celou populaci mladých lidí zkoumané věkové kategorie přibližně 16 % není spokojeno s finančními podmínkami v původně vystudovaném zaměstnání a kolem 8 % nemohlo najít vůbec místo ve vystudovaném oboru.

Na nedostatek míst ve vystudovaném oboru upozorňovali zejména dotázaní v západních Čechách (40 %) a na severní Moravě (39 %). V Praze a ve středních Čechách to bylo kolem 10 %.

Výzkum se dotkl i obecné **možnosti získat zaměstnání v oboru po ukončení studia.**

1 % uvedlo, že mladí mohou sehnat práci vždy, bez problémů

20 % míní, že mají, ale z finančních důvodů pracují jinde, v lépe placeném zaměstnání

13 % odpovědělo většinou ano,

40 % má názor, že jak kdy, záleží na vystudovaném oboru

24 % uvádí, že nemají možnost získat zaměstnání v oboru a často pracují v jiném, který nevystudovali

3 % se nevyjádřila.

Srovnání konkrétních zkušeností a obecného názoru naznačuje , že celkové představy o možnosti získat místo v rámci vystudovaného oboru jsou pesimističtější, než vlastní zkušenost dotázaných.

Zatímco z dotázaných do 18 let uvádí odpověď „nemají možnost sehnat místo“ 18 %, z dalších věkových skupin to bylo 26 % a 27 %.. Ve skupině vyučených se domnívá, že v oboru není možné sehnat místo 34 %, zatímco mezi vysokoškolsky vzdělanými je to 15 %. Podle dotázaných v malých lokalitách do 500 obyvatel není možné sehnat místo v oboru podle 34 % , zatímco ve velkoměstech podle 19 %. Nemožnost sehnat místo v oboru konstatovali zejména dotázaní z jižní a severní Moravy (26 % a 33 %).

Na zaměstnané mladé lidi (n=286) směřovala otázka :**“Jak dlouho trvalo , než jste po skončení studia nastoupil na své první místo?”** 74 % dotázaných sehnalo místo ihned , 18 % hledalo půl roku, 4 % rok a 2 % déle než rok. 2 % byla rozhodnuta na možné první místo nenastoupit.

Převážná většina mladých (92 %) nejpozději půl roku po skončení školy nastupuje na své první místo.

Jakou délku mělo první zaměstnání dotázaných mladých lidí ?

39 % je stále v prvním zaměstnání

15 % vydrželo více než dva roky

11 % více než rok

12 % téměř rok

22 % jen několik měsíců

1 % uvedlo jinou odpověď

40 % mladých lidí po skončení školy zůstává věrných svému prvnímu zaměstnavateli, 60 %

však zkouší po delším či kratším období změnit místo.

Stále v prvním zaměstnání je jen přibližně čtvrtina Východočechů a Západočechů, ale více než polovina Jihočechů .

Podobnou informaci přinesla i odpověď na otázku:**“Kolikáte je Vaše současné zaměstnání po ukončení školy?”**

45 % uvedlo, že první místo

32 % druhé místo

13 % třetí místo

7 % čtvrté místo

2 % páté místo

1 % šesté místo

Z odpovědí zaměstnaných mladých lidí vyplývá, že 10 % z nich má snahu častěji střídat místo, ať již finančních, nebo zejména osobních důvodů spojených se zdravím, rodinou apod.

Mladé ženy jsou v zaměstnání stálejší, protože do třetího a čtvrtého zaměstnání nastoupilo 14 % žen, ale až 31 % mužů. Třetí a čtvrté zaměstnání mají zejména dotázaní ve věku 24-26 let (32 %). Nejčastější je fluktuace mladých se základním vzděláním. Jen 29 % je ve svém prvním zaměstnání. Ve velkoměstech je méně lidí ve svém prvním zaměstnání než v jiných sídlech (38 %). Ve svém prvním zaměstnání je doposud 65 % Jihočechů a 58 % Severočechů, ale jen přibližně třetina Západočechů a Východočechů.

Jiný aspekt odměňování, ocenění vzdělání a kvalifikace zjišťovala následující otázka.

Jak se dívá mládež ČR na dostatečné finanční ohodnocení vzdělání a kvalifikace u nás?

4 % jednoznačně souhlasí s dostatečností odměňování

17 % spíše souhlasí

44 % spíše nesouhlasí

31 % rozhodně nesouhlasí

4 % neví.

Stojí za pozornost odpověď 21 % dotázaných, kteří se domnívají, že vzdělání a kvalifikace jsou dostatečně oceňovány. 75 % má opačný názor (31 % jednoznačně opačný). Je to vážný signál, který vychází ze zkušenosti nastupující, začínající generace pracovníků. Současně se nabízí otázka, proč je natolik rozšířen názor a nedocnění vzdělání a kvalifikace v našem národním hospodářství.

Nejméně odpovědí hodnotících dostatečné finanční ohodnocení kvalifikace a vzdělání se objevuje mezi nejmladšími do 18 let (18 %). V souboru lidí s maturitou uvedlo výpověď o dostatečném ohodnocení vzdělání a kvalifikace 23 %, zatímco mezi vysokoškolsky vzdělávanými 8 %. Podle velikosti sídla vnímají méně často ocenění kvalifikace v nejmenších sídlech (7 %), zatímco ve městech od 5 do 20 tisíc obyvatel častěji (27 %). Nedostatky v ocenění kvalifikace pociťují mladí častěji v západních Čechách a jižní Moravě (17 % uvedlo ocenění), méně v severních Čechách (28 % zmínilo ocenění).

Celému souboru mladých lidí byla směřována otázka, **zda si přivydělávají při studiu či zaměstnání**. 38 % dotázaných odpovědělo kladně a 62 % záporně. Znamená to, že přibližně každý třetí mladý člověk ve věku 15-26 let má větší či menší doplňkový zdroj příjmu.

Zejména mladí lidé do 23 let si přivydělávají častěji (více než 40 %), zatímco mezi staršími je to méně než třetina (30 %). V okruhu vyučených si přivydělává 28 % a mezi lidmi s maturitou 42 %. Méně často si přivydělávají dotázaní v obcích od 500 do 5000 obyvatel (29 %). V sídlech od 5000 do 20 000 obyvatel, stejně jako ve velkoměstech, je to 45 % mladých.

O další výdělek se snaží zejména mladí v Praze a východních Čechách (téměř polovina), nejméně v jižních Čechách a jižní Moravě (necelá třetina).

Jedna z možností, jak řešit zaměstnání některých mladých lidí, je spojena s poskytováním sociální pomoci. Dotázaní měli uvést v procentech, **kolik mladých lidí v okolí by bylo ochotno poskytnout sociální pomoc za finanční úhradu.**

28 % uvedlo, že žádného takového nezná

18 % se domnívá, že přibližně 5 % mladých lidí

20 % předpokládá ve svém okolí 10 % ochotných mladých

13 % uvádí 20 % mládeže připravené pomoc v sociální oblasti

8 % vnímá ve své okolí 30 % takových lidí

13 % předpokládá, že takových mladých lidí je 40 a více procent

Rozložení předpokládaného počtu ochotných mladých lidí pomoci za úplatu v sociální oblasti se pohybuje od 5 do 30 %.

Na přímou otázku :“ **Byl byste ochoten poskytovat sociální pomoc za finanční úhradu ?**“ odpovídali dotázaní takto:

4 % by to brala jako životní poslání

15 % by bylo ochotných pomáhat po určitou dobu, než by sehnalo jiné zaměstnání

41 % připustilo, že možná ano,

24 % spíše ne

10 % určitě ne

7 % nedokázalo posoudit

Asi pětina mladých lidí vyslovila ochotu pracovat na kratší nebo delší dobu v oblasti sociálních služeb. 4 % by to pocítovala přímo jako své životní poslání.

Významná je difference podle pohlaví. V této oblasti by se chtělo realizovat 1 % mužů a 7 % žen. Z nejmladších dotázaných by takto chtělo pracovat 6 %, ve věku 19-23 let 1 % a mezi “nejstaršími” 4 %. K sociální pomoci inklinují více než ostatní dotázaní v Praze (6 %) a východních Čechách (8 %) a vůbec ne ve středních a západních Čechách (nikdo to nepovažuje za životní poslání). Aktivně se zapojit do sociální pomoci by chtělo 5 % lidí se základním vzděláním, 4 % s maturitou, ale nikdo s vysokoškolským vzděláním.

V sídlech od 5 000 do 20 000 by považovalo pomoc v sociální oblasti za své životní poslání 10 % dotázaných, zatímco v nejmenších obcích nikdo.

Jakým způsobem se mládež zajímá o zdravotně postižené a staré lidi ?

44 % uvedlo, že mladí pomáhají nezištně, ale jen příležitostně

22 % odpovědělo, že pomáhají příležitostně, ale jen když jim to přinese určitý užitek

18 % má za to, že nepomáhají vůbec a tato problematika je nezajímá

4 % předpokládají, že se snaží těmto lidem pravidelně a nezištně pomáhat

12 % nedokázalo posoudit .

Podle poloviny mládeže existuje zájem a ochota pomáhat zdravotně postiženým a starým lidem alespoň příležitostně. Svědčí to o sociální citlivosti značné části našich mladých lidí.

Pravidelně a nezištně by bylo ochotno pomáhat 9 % lidí do 18 let, mezi dalšími 2-3 %.

Jaká je připravenost a ochota mladých lidí získávat praxi a zkušenosti jen za byt, stravu a minimální kapesné v některých oblastech u nás i v zahraničí, budou ilustrovat následující tabulky.

Je ochoten za byt, stravu a minimální kapesné pracovat po určitou dobu v ČR (v %)

	Ano	Ne	Neví
V prosperující firmě	46	41	13
při práci s mládeží	42	44	14
u mladých lidí ohrožených drogou	31	50	19
pomoci starým a nemocným lidem, zdravotně postiženým	28	47	25
neúplným rodinám	25	56	19
v oblasti zdravotnictví	22	67	11
v oblasti školství	19	71	10
na OU, MÚ	17	72	13

Téměř polovina mladých lidí by byla ochotna pracovat v prosperující firmě, více než 40 % pomáhat při práci s mládeží. Mladým lidem postiženým drogami by byla ochotna pomoci necelá třetina a starým a nemocným lidem o něco více než čtvrtina . Pracovat v neúplných rodinách by byla ochotna čtvrtina a ve zdravotnictví o něco více než pětina. V oblasti školství a v rámci státní administrativy by měla zájem pracovat necelá pětina.

Dotázaní měli možnost se vyjádřit ke stejným příležitostem, za stejných podmínek v zahraničí. Výsledky jsou opět v tabulce.

Je ochoten za byt, stravu a minimální kapesné pracovat po určitou dobu v zahraničí

(v %)

	Ano	Ne	Neví
V prosperující firmě	58	32	10
při práci s mládeží	40	48	12
u mladých lidí ohrožených drogou	25	61	13
pomoci starým a nemocným lidem, zdravotně postiženým	26	57	17
neúplným rodinám	26	60	14
v oblasti zdravotnictví	26	65	9
v oblasti školství	23	69	8
na OU, MÚ	20	69	11

Pořadí aktivit na prvním a druhém místě na začátku a na prvním a druhém místě od konce je stejné jako v případě ČR. Celkově však se ukazuje o něco větší ochota pracovat na těchto postech v zahraničí, než v České republice.

Ženy častěji než muži by projevíly zájem o stáže v různých nabízených oblastech jak u nás, tak v zahraničí, s výjimkou zahraniční firmy, kde je o něco větší zájem mužů (61 % : 55 % žen). O stáže za stravu, byt a minimální kapesné klesá zájem se stoupajícím věkem. Nejsou však významnější rozdíly v ochotě využít možné pracovní příležitosti u nás nebo v zahraničí. I tady platí výjimka, jde o zahraniční firmy, o které je vyšší zájem, než o domácí prosperující firmy.

Z regionálního hlediska by projevovali zájem o tento typ stáže zejména dotázaní ze severní Moravy. Platí to o případných nabídkách v ČR i v zahraničí. Např. více než 60 % z nich by chtělo získávat zkušenosti v prosperující firmě. Západočeši by projevovali ochotu pracovat zejména v zahraničí.

Stojí za pozornost, že vysokoškolsky vzdělaní by byli ochotní přijmout místo v různých oblastech sociální péče častěji než ostatní. Např. drogově závislým u nás by bylo ochotno pomáhat 54 % z nich, zatímco mezi středoškolsky vzdělanými 28 %. O místo v prosperující firmě jak u nás, tak v zahraničí, by stáli častěji než ostatní dotázaní, mladí se základním vzděláním (53 % u nás, 67 % v zahraničí).

Doma, ale i v zahraničí by byli ochotni vzít místo s minimálním kapesným, se stravou a bytem zejména dotázaní z měst od 5000 do 20 000 obyvatel. Např. do práce s mládeží jak u nás, tak v zahraničí, by se rádo zapojilo 60 % z nich.

III. K osobní situaci dotázaných a k názorům na možnost založit rodinu

Výzkum naznačuje , že více než třetina mladých lidí si přivydělává při studiu, či zaměstnání a tak se snaží vylepšit svou finanční situaci. Jak hodnotí mladí lidé svou životní úroveň a od jaké míry mají zájem založit si vlastní rodinu , ukáže následující analýza.

Současná životní úroveň domácnosti, rodiny, ve které dotázaný žije je posuzována následovně:

7 % ji hodnotí jako velmi dobrou

53 % spíše dobrou

32 % spíše špatnou

4 % špatnou

4 % nedokázala svou životní úroveň odhadnout.

Celkem tedy 60 % mladých lidí pokládá životní úroveň své rodiny za dobrou a 36 % za špatnou.

Svou životní úroveň oceňují příznivěji muži , než ženy (63 % dobrá muži :56 % ženy).

Dobrá životní úroveň klesá se stoupajícím věkem. Ve věku do 18 let jí uvedlo 66 %, ve skupině 19-23 let 63 %, mezi 24-25letými 55 %. O dobré životní úrovni se zmiňují častěji v nejmenších obcích (70 %), než ve velkoměstech (55 %). Výrazné jsou regionální rozdíly. Dobrou životní úroveň má 78 % dotázaných v severních Čechách a stejné hodnocení zaznělo od 47 % dotázaných na jižní Moravě. a 52 % v jižních Čechách. Podle vzdělání má dobrou životní úroveň 52 % vyučených, 60 % se základním vzděláním, 62 % s maturitou, 69 % vysokoškolsky vzdělaných a 72 % s odborným vzděláním bez maturity.

Srovnání názorů na životní úroveň rodiny, domácnosti v září 1996 a v květnu 1997 přináší následující tabulka.

Hodnocení životní úrovně dotázaného (v %)

Životní úroveň	září 1996	květen 1997
dobrá	69	60
špatná	30	36
neví	1	4

Od září 1996 došlo k poklesu dobré životní úrovně o 9 % bodů a podíl odpovědí „špatná“ se zvýšil o 6 procentních bodů.

Na otázku:“**Myslíte si, že životní úroveň Vaší domácnosti, rodiny, se za uplynulých 7 let (tj. od roku 1989) zlepšila ?**“ odpověděli mladí lidé takto :

<i>rozhodně ano</i>	13 %
<i>spíše ano</i>	33 %
<i>spíše ne</i>	35 %
<i>rozhodně ne</i>	17 %
<i>nevedla</i>	2 %

Stojí za pozornost, že o zlepšení své životní úrovně se vyslovalo 46 % dotázaných a o nezměněné situaci v souvislosti se životní úrovní 52 %.

Zlepšení životní úrovně za uplynulých 7 let zaznamenává o něco více než třetina vyučených (36 %), téměř dvě třetiny vysokoškolsky vzdělaných (62 %) a asi polovina ostatních.

Perspektivy životní úrovně domácnosti, rodiny v letošním roce odhadují respondenti takto :

<i>velmi dobré</i>	5 %
<i>dobré</i>	15 %
<i>spíše dobré</i>	33 %
<i>spíše špatné</i>	26 %
<i>špatné</i>	6 %
<i>velmi špatné</i>	2 %
<i>neví</i>	13 %

Celkem 53 % dotázaných předpokládá pro letošní rok dobrou životní úroveň , 34 % špatnou životní úroveň a 13 % nedokázalo situaci odhadnout.

Nejmladší a „nejstarší“ posuzují příznivé perspektivy své životní úrovně přibližně stejně (52 % a 51 %) a „střední „ věková skupina lépe - 59 %. V obcích s 500-2000 obyvateli vidí dobrou perspektivu své životní úrovně 13 %, zatímco v obcích od 2000 do 5000 obyvatel 25 %. Možnosti zlepšení se objevují častěji v severních Čechách (66 %) a méně často na jižní Moravě (42 %). Očekávání lepší životní úrovně vyslovili především dotázaní s odborným vzděláním bez maturity (66 %), zatímco mezi respondenty s maturitou to byla jen pětina.

Jak viděli perspektivy životní úrovně dotázaní v roce 1996 a 1997 ilustruje následující tabulka.

Názory na perspektivy životní úrovně (v %)

	1996	1997
--	------	------

velmi dobré	5	5
dobré	16	15
spíše dobré	38	33
spíše špatné	28	26
špatné	5	6
velmi špatné	2	2
neví	6	13

Pokud v roce 1996 byl poměr názorů o dobré a špatné perspektivě života rodiny, domácnosti 59: 35, tak v roce 1997 je tento poměr 53:34. Došlo k poklesu názorů o dobré životní úrovni o 6 procentních bodů a narostl podíl nerozhodných o 7 procentních bodů.

Jaký je celkový zájem mladých lidí o založení rodiny, o děti v situaci, kdy poměr dobře situovaných a špatně situovaných rodin je polovina k třetině ?

Podle dotázaných mladí lidé :

<i>chtějí uzavřít manželství a mít 1 až 2 děti</i>	48 %
<i>chtějí uzavřít manželství a mít 3 a více dětí</i>	1 %
<i>chtějí uzavřít manželství</i>	14 %
<i>nechtějí uzavřít manželství</i>	22 %
<i>nechtějí uzavřít manželství, ale chtějí děti</i>	5 %
<i>neví</i>	10 %

Téměř dvě třetiny mladých lidí (63 %) vidí u svých vrstevníků zájem o založení rodiny. Asi polovina v rámci manželství předpokládá i děti. Představu, že výchova dětí by probíhala mimo manželství má 5 % dotázaných.

Jaké jsou **postoje samotných dotázaných k uzavírání manželství a k počtu dětí**, přiblíží odpovědi na následující dvě otázky. Jedna zjišťovala názor na založení rodiny a druhá názor na počet dětí.

<i>43 % dotázaných chce uzavřít manželství</i>
<i>23 % uzavřelo manželství</i>
<i>1 % chce uzavřít bezdětné manželství</i>
<i>22 % nechce uzavřít manželství</i>
<i>11 % neví.</i>

Osobní stanoviska dotázaných se shodují s celkovým názorem na uzavírání manželství 67 % by chtělo nebo už uzavřelo manželství a o něco více než pětina neplánuje manželský svazek.

Z mužů nechce do manželství 23 % a ze žen 20 %. Se stoupajícím věkem klesá podíl těch, kteří nechtějí uzavřít manželství. Do 18 let je to 27 %, ve věku 19-23 let 24 % a 24-26letými 16 %. V sídlech s 2 000-5 000 obyvatel nechce vstoupit do manželství 9 % dotázaných a ve velkoměstech 29 %. Z regionálního hlediska odmítají manželství zejména dotázaní v Praze (34 %) a severní Moravě (26 %), méně často v západních a východních Čechách (10 % a 12 %). Manželství nechtějí uzavírat zejména dotázaní s maturitou (25 %) a vyučení (22 %), zatímco vysokoškolsky vzdělaní ano (jen 8 % ne).

V předpokládaném počtu dětí převažuje nejčastější odpověď dvě, takto se vyslovilo 51 % dotázaných. Jedno dítě si plánuje pořídit 20 % mladých lidí, více než dvě 8 %, a žádné 6 %.

15 % se nedokázalo vyjádřit k otázce.

Konkrétní osobní představy dotázaných o počtu dětí, jsou daleko vyšší než odpovědi v obecné poloze. Téměř 80 % respondentů má představu minimálně jednoho dítěte, zatímco v obecných úvahách to byla jen o něco více než polovina.

O tom, že chce mít alespoň jedno dítě se vyslovilo 70 % mužů a 80 % žen. V jednotlivých zkoumaných věkových skupinách je podíl těch, kteří chtějí alespoň 1 dítě 72 % : 77 % : 85 %.

Relativně nejčastěji chtějí děti dotázaní z nejmenších obcí (86 %) a nejméně ve velkoměstech (72 %). V Praze a v severních Čechách chtějí mít alespoň jedno dítě dvě třetiny dotázaných, zatímco ve středních Čechách a severní Moravě více než 85 %. Se stoupajícím vzděláním se snižuje počet dotázaných, kteří nechtějí mít děti. Zatímco ve skupině se základním vzděláním chce mít děti 68 %, v souboru vysokoškolsky vzdělaných 92 %.

Z výpovědí vyplývá, že mladí lidé u nás ve své většině neuvažují o výměně „méně pohodlného“ života s rodinou a dětmi, za úzce konzumní přístup, se snahou užívat si bez dětí, pokud to jenom trochu sociální situace dovoluje. .

Otázky v dotazníku směřovaly rovněž k zdravotnímu stavu mladých lidí. Na dotaz: **“Jaký je Váš zdravotní stav?”** odpovědělo:

67 %, že se cítí dobře

29 % má menší potíže

2 % má větší potíže

2 % se necítí dobře

Ve skupině nejmladších má dobrý zdravotní stav 74 %, do 23 let 66 % a mezi 24letými a staršími 64 %. Svůj zdravotní stav jako dobrý hodnotí jen 50 % Západočechů, ale 82 % Východočechů. Relativně nejméně dobrý zdravotní stav mají vyučení (56 % dobrý). Mezi lidmi s maturitou hodnotilo stav jako dobrý 75 % a vysokoškolsky vzdělanými 92 %. Z ostatních dotázaných asi dvě třetiny mají dobrý zdravotní stav.

Třetině dotázaných (n=142), tedy těm, kteří mají alespoň menší zdravotní potíže, směřovala baterie, s možnými příčinami zdravotních potíží. Výsledky jsou uvedeny v tabulce.

Zdravotní problémy dotázaného jsou důsledkem (v %)

	Ano	Ne
špatného, pracovního, životního prostředí	45	55
špatných stravovacích návyků, nepravidelné stravy	43	57
rodinných dispozic, vrozené vady	35	65
kouření	23	77
úrazu	20	80
konzumace alkoholu, drog	9	91

Z tabulky vyplývá, že mladí lidé spojují své zdravotní problémy především s objektivními faktory, jako jsou pracovní a životní prostředí a rodinné dispozice, vrozené vady. Vliv kouření a konzumace alkoholu, resp. drog je ochotna připustit jenom menší část dotázaných.

Kouření jako příčinu zdravotních potíží přiznává čtvrtina „nejmladších a nejstarších“ a pětina lidí ve věku 19-23 let. Podíl alkoholu a drog v obou krajních skupinách je přibližně stejný (10 % a 12 %) a ve střední skupině 6 %.

IV. O bytové situaci dotázaných

Názory o podpoře u mladých lidí, v souvislosti s řešením jejich bytové situace, ze strany nejvyšších státních nebo i okresních orgánů, nejsou příliš příznivé. Proto bude zajímavé analyzovat, jak vypadá reálný stav bydlení mladých, podle jejich vlastních výpovědí.

Na otázku: **“Jaká je Vaše bytová situace?”** uvedlo:

<i>že bydlí u rodičů a má svůj pokoj</i>	<i>50 %</i>
<i>bydlí sám nebo jen se svou rodinou</i>	<i>19 %</i>
<i>bydlí u rodičů a nemá svůj pokoj</i>	<i>17 %</i>
<i>bydlí u příbuzných, známých, v podnájmu</i>	<i>11 %</i>
<i>bydlí, kde se příležitostně dá</i>	<i>1 %</i>
<i>jiná odpověď</i>	<i>2 %</i>

Přibližně dvě třetiny dotázaných bydlí s rodiči a třetina bydlí samostatně od rodičů.

Vzhledem k tomu, že z celkové počtu dotázaných je 76 % procent svobodných, 21 % ženatých a vdaných a 3 % rozvedených a ovdovělých, se současná bytová situace v celku nejví jako vážná.

Častěji bydlí samy zejména ženy (22 %, z mužů 15 %). Rozdíly v samostatném bydlení jsou výrazné podle věku. Do 18 let takto bydlí 1 %, do 23 let 10 %, mezi 24 -26 rokem 39 %.

Ve velkoměstech bydlí samostatně 10 % dotázaných, ve městech od 20 000 do 100 000 je to 29 %. Samostatné bydlení má čtvrtina Středočechů a Severomoravanů a desetina Pražanů a Jihočechů.

Perspektivy nejbližšího období 1-2 let sledovala další otázka.

81 % dotázaných nepředpokládá žádnou změnu a bude bydlet jako doposud

4 % si v tomto období plánuje koupit bytu

4 % si začnou stavět svůj vlastní byt, dům

2 % uvedla, že získají státní byt

2 % získají byt od zaměstnavatele

2 % mají být vystěhovány z bytu

1 % získá byt prostřednictvím státní podpory pro bydlení

4 % uvedla jinou odpověď, resp. nedokázala vývoj odhadnout

13 % dotázaných v průběhu jednoho až dvou let si vylepší svojí bytovou situaci, zhoršení očekávají 2 %.

Zlepšení bytové situace čeká 12 % nejmladších, 22 % lidí do 23 let a 24 % dotázaných 24 -26letých. Ze souboru lidí se základním vzděláním očekává vylepšení bytové situace 10 % dotázaných a mezi vysokoškolsky vzdělanými 39 %. Z regionálního hlediska očekávají zlepšení zejména dotázaní severních a západních Čechách a málo v Praze.

Kromě vlastní bytové situace **uváděli dotázaní své odhady bytových podmínek těch mladých lidí, které znají.** Rozdělení do 3 skupin podle kvality bydlení přináší tabulka.

Podíl mladých lidí s dobrými, průměrnými a špatnými bytovými podmínkami podle odhadu dotázaných je (v %)

	dobré	průměrné	špatné
do 5 %	3	3	5
10 %	17	4	18
15 %	3	2	1
20 %	20	10	13
25 %	3	4	2
30 %	12	19	11
40 %	8	18	9
50 %	10	18	12
60 %	5	8	6
70 %	4	5	3
80 %	4	4	2
90 %	3	2	2
100 %	3	1	1
neví	5	1	15

Polovina mladých lidí se domnívá, že tři čtvrtiny jejich vrstevníků mají dobré nebo průměrné bytové podmínky. 30 % dotázaných uvádí, že asi 70 % mladých má špatné bydlení. Existuje tedy přibližně třetina mladých, která by si chtěla vylepšit své bytové podmínky.

Skupině, která uvedla špatně bydlící mladé dotázané, byla položena další otázka : **“Odhadněte, kolik asi procent mladých lidí se špatnými bytovými podmínkami má v průběhu 1-2 let reálnou šanci získat byt?”** Odhad jednotlivých skupin je uveden v tabulce.

První odpověď je „žádná, budou bydlet jako doposud“, druhá „získají nějakým způsobem byt“ a třetí „čeká je vystěhování, situace se zhorší.“

Jaká změna nastane u špatně bydlících mladých (v %)

	žádná	situace se zlepší	situace se zhorší
do 5 %	1	9	13

10 %	3	15	24
20 %	4	16	9
30 %	4	12	4
40 %	4	8	2
50 %	12	8	1
60 %	9	1	1
70 %	9	1	1
80 %	13	2	0
90 %	11	1	0
100 %	9	1	0
neví	21	46	45

Většina (kolem 60 %) se domnívá, že u špatně bydlících v průběhu 1-2 let nenastane žádná změna. Zbytek se ve svých odhadech diferencuje. 30 % předpokládá, že bytovou situaci si tito mladí lidé vylepší a 10 % míní, že bez tak špatná situace se dál zhorší.

Jedním z řešení, jak si vylepšit svou bytovou situaci, je změnit trvalé bydliště a najít si bydlení jinde. Ke zjištění územní mobility a s tím spojených důvodů, směřovaly dvě otázky.

O změně svého trvalého bydliště neuvažuje 60 %, zčásti uvažuje 18 % a jednoznačně se k takovému kroku připravuje 14 %. Nedokázalo se rozhodnout 8 % respondentů.

O jednoznačné změně trvalého bydliště uvažuje 17 % žen a 11 % mužů. Z 15-18letých je to 11 %, 19-23letých 13 % a „nejstarších“ 18 %. V nejmenších obcích uvažuje o změně 18 % a v sídlech od 2000 do 5000 obyvatel 2 %. V Praze, na severu Čech a na jihu Moravy by chtěla změnit bydliště asi pětina dotázaných,

Asi třetina všech dotázaných plánuje změnit své bydliště. **Důvodem uvažované změny je :**

<i>samostatné bydlení</i>	42 %
<i>větší byt</i>	11 %
<i>bydlení v rodinném domku</i>	7 %
<i>přestěhování k partnerovi</i>	10 %
<i>lepší pracovní příležitosti</i>	15 %
<i>vyšší výdělek</i>	6 %
<i>životní prostředí</i>	2 %
<i>neví</i>	7 %

Změna bydliště se uskuteční podle 70 % dotázaných kvůli zlepšení bytových podmínek. Dalších 21 % si chce vylepšit pracovní nebo příjmové záležitosti.

Jiný způsob, jak získat byt, je zapojit se do stavebního spoření. Nakolik je tato možnost reálná pro mladé lidi, zjišťovala otázka: **“Domníváte se, že různé formy spoření na byt jsou pro mladé lidi finančně dostupné?”**

3 % odpověděla rozhodně ano

18 % spíše ano

41 % spíše ne

32 % rozhodně ne

6 % nedokázalo posoudit.

Pětina mladých lidí vidí šanci formou stavebního spoření získat byt, současně však pro téměř tři čtvrtiny je taková možnost nedostupná. Reálnější cesta je změnit bydliště a tak se pokusit vylepšit bytové poměry.

Za finančně dostupné považuje stavební spoření 27 % mužů a 19 % žen. Tento typ spoření se zdá být dostupným 22 % mladých do 18 let, 25 % do 23 let a 19 % ve věku 24-26 let. Finanční dostupnost je lépe hodnocena lidmi se základním vzděláním a vyučenými (23 %), než vysokoškolsky vzdělanými (15 %). O dostupnosti spoření vypovídali častěji mladí v obcích od 2 000 do 5 000 obyvatel (43 %), zatímco ve velkoměstech jen 13 %. Ve středních Čechách považuje spoření dostupné jen 8 % mladých, zatímco v západních Čechách 36 %.

Na otázku: **Mají možnost mladí lidé sehnat bydlení ?**“ 1 % uvedlo rozhodně ano, 3 % spíše ano, 52 % spíše ne a 41 % rozhodně ne. 3 % nedokázala odpovědět.

Možnost sehnat bydlení pocítují relativně častěji dotázaní do 18 let (7 %), méně 19 - 23letí (4 %) a nejméně mladí ve věku 24 -26 let (2 %). Možnosti sehnat byt vnímají stejně mladí v nejmenších obcích a velkoměstech (2-3 %). Ve městech s 20 000 až 100 000 obyvatel tuto odpověď uvedlo 8 % dotázaných. Optimističtější se vyjadřovali o možnosti sehnat bydlení mladí lidé ve středních a západních Čechách (7-8 %), minimálně na jižní Moravě (2 %).

V. O postavení dětí a mládeže v souvislosti s právním řádem

Několik otázek výzkumu bylo věnováno právní úpravě v souvislosti s postavením dětí a mládeže u nás.

Na otázku:“**Víte, že existuje mezinárodní úmluva o právech dítěte?**“ odpovědělo

8 % dotázaných, že tento dokument četlo, 50 % o něm slyšelo, 23 % neví o existenci takové úmluvy a 19 % si nedokázalo vzpomenout na něco podobného.

S názorem, že náš **právní řád dostatečně chrání základní, podstatná práva dětí a mládeže**, souhlasilo 7 % rozhodně ano

38 % spíše ano

35 % spíše ne

10 % rozhodně ne

10 % nedokázalo posoudit.

Názor o dostatečné a nedostatečné ochraně práv dětí a mládeže je v rovnováze, protože 45 % dotázaných vyslovilo jak kladné, tak záporné názory.

O dostatečné ochraně práv dětí a mládeže se vyslovili relativně nejčastěji 24 -26letí (48 %) a nejméně často dotázaní ve věku 19 -23 let (40 %).

Představa o potřebě **přijmout samostatnou právní úpravu (zákon)**, řešící otázky **podpory a ochrany mladé generace** je poměrně rozšířená.

S přijetím zákona souhlasí 34 % rozhodně ano

44 % spíše ano

7 % spíše ne

2 % rozhodně ne

14 % se nevyjádřilo.

Znamená to, že více než tři čtvrtiny mladých lidí by takový zákon přivítali a jen necelá desetina by byla proti takovému zákonu.

V řadě evropských zemí se zvyšuje zájem o účast mladých lidí na rozhodování o věcech veřejných. **Do jaké míry by souhlasili dotázaní s dětskými radnicemi, mládežnickými parlamenty a zda by se měly podobné aktivity rozvíjet i u nás zjišťovala další otázka.**

24 % si myslí, že rozhodně ano

42 % spíše ano,

16 % spíše ne

5 % rozhodně ne

13 % se nedokázalo vyjádřit.

Celkem dvě třetiny mladých lidí by souhlasily s dalšími formami účasti mladých lidí na rozhodování o věcech veřejných. Pětina dotázaných by byla proti.

VI. Zájem mladých lidí o společenské problémy.

Předchozí názory naznačily zájem mladých lidí o nové formy participace na společenském dění. Jaký je současný stav zájmu o politické a společenské problémy a jak se mládež využívá dosavadních možností, přiblíží následující kapitola.

Na otázku **jakým směrem se ČR se ubírá ve vnitrostátní politice** odpovědělo 8 % tím správným směrem, 43 % má za to, že ztrácí počáteční tempo, 24 % uvedlo, že nikdy nešla správným směrem a 25 % nedokázalo posoudit.

Jednoznačně pozitivní hodnocení současné vnitřní politiky se objevuje u malé části mladých. Dvě třetiny mají menší nebo větší kritické výhrady.

Názory podle věku přiblíží následující tabulka :

Hodnocení správnosti vnitrostátní politiky (v %)

	15-18	19-23	23-26
správný směr	12	15	9
ztráta počátečního tempa	42	42	45
nikdy nebyl správný směr	16	29	25
neví	30	24	21

Nejméně kritičtí jsou nejmladší respondenti a nejkritičtější dotázaní ve věku 19-23 let.

Jenom orientačně uvádíme, že odpověď „správný směr“ se objevuje častěji u studentů gymnázií (24 %), ztráta tempa u vysokoškolských studentů (58 %) a odpověď „nikdy nebyl správný směr“ u 29 % dělníků a zaměstnanců a 31 % podnikatelů. Z regionálního hlediska je podíl nadprůměrných odpovědí o správném směru v Praze (20 %), a o tom, že směr nikdy nebyl správný v severních čechách (28 %) a na severní Moravě (33 %)

Odráží se to i v odpovědi na další otázku, **zda by si dotázaný přál, aby měla ČR jinou vládu**. 29 % odpovědělo rozhodně ano, dalších 29 % spíše ano, 16 % spíše ne a 9 % rozhodně ne. 17 % mládeže se k této otázce nevyjádřilo.

Více než polovina by nebyla proti tomu, aby byla u nás u moci jiná vláda a za současnou vládu se přimlouvá přibližně čtvrtina. Podobné údaje se objevují i v celostátních reprezentativních výzkumech veřejného mínění, tak jak je předkládá IVVM.

Pro jinou vládu by byli především 19-23 letí (60 %). Jak vypadá přání mít jinou vládu v regionech naznačí tabulka.

Přejí a nepřejí si jinou vládu (v %)

	Praha	střední Čechy	jižní Čechy	západní Čechy	severní Čechy	východní Čechy	jižní Morava	severní Morava
ano	40	56	48	66	62	43	66	71
ne	46	19	25	27	15	32	23	17

(Dopočet do 100 % u každé dvojice údajů je odpověď neví).

Zachování současné vlády si přejí dotázaní zejména v Praze a ve východních Čechách. Po změně vlády touží hlavně na Moravě.

Hodnocení vládní politiky se promítá i ve vztahu k volbám a do volebních preferencí.

Pokud by byly příští týden volby do Poslanecké sněmovny 25 % *by se rozhodně zúčastnilo voleb*, 25 % *spíše ano*, 11 % *spíše ne*, 14 % *rozhodně ne*, 11 % *se nedokázalo rozhodnout* a 14 % *nemělo volební právo*.

Podle regionů prokazují největší ochotu jít k volbám dotázaní v jižních a severních Čechách a na jižní Moravě (56 %), nejméně mladých by šlo volit v západočeském regionu (33 %). Se stoupajícím vzděláním stoupá i ochota jít k volbám. Od 27 % mezi dotázanými se základním vzděláním, přes polovinu vyučených a s odborným vzděláním bez maturity, k 64 % u lidí s maturitou a vysokoškolským vzděláním.

Voleb by se zúčastnily dvě třetiny dotázaných v obcích od 2 000 do 5 000 obyvatel, ale jen o něco více než třetina (38 %) v sídlech od 5 000 do 20 000.

72 % dotázaných nevyhloučilo svou účast na parlamentních volbách a všem těm směřovala otázka: **“Kterou stranu byste volil?”** 28 % *uvedlo ČSSD*, 21 % *ODS*, 11 % *ODA*, 8 % *KDU-ČSL*, 6 % *SPR-RSČ*, 3 % *KSČM* a 22 % *bylo nerozhodnutých*.

Stejně jako v jiných celostátních reprezentativních průzkumech volebních preferencí i v tomto výzkumu se potvrdilo vedoucí postavení ČSSD a „druhé“ místo ODS.

Rozdíly ve volebních preferencích nejsou příliš významné z hlediska pohlaví. Muži o málo častěji by volili ODS (22 % : 20 % ženy) a ženy ČSSD (30 % : 27 % mužů). Jak vypadá orientační rozložení preferencí dvou nejsilnějších stran podle krajů, ukáže tabulka.

	ODS	ČSSD
Praha	34	18
střední Čechy	19	30
jižní Čechy	24	28
západní Čechy	16	32
severní Čechy	18	24
východní Čechy	20	14
jižní Morava	21	33
severní Morava	14	40

(Dopočet do 100 % v každém řádku jsou ostatní odpovědi).

ODS má převahu v Praze a východních Čechách, naproti tomu ČSSD výraznou převahu zejména na Moravě. Z dalších stran by ODA volilo téměř 20 % v jižních a východních Čechách a KDU-ČSL 16 % na severní Moravě.

Poměr možných voličů ODS a ČSSD podle vzdělání je následující: základní 20 % : 32 %, vyučení 14 % : 32 %, bez maturity 16 % : 21 %, s maturitou 29 % : 26 %, s vysokoškolským vzděláním 27 % : 18 %. U prvních dvou skupin převládají sympatie k ČSSD a u posledních dvou k ODS.

Analýza prokazuje souvislost politických postojů. Z těch, kteří uvedli, že ČR se ubírá správným směrem by 61 % volilo ODS a 2 % ČSSD. Ze skupiny uvádějících ztrátu tempa je

21 % voličů ODS a 47 % příznivců ČSSD, v okruhu těch, kteří měli od začátku pochybnosti o správnosti je 8 % voličů ODS a 33 % sympatizantů ČSSD a mezi váhajícími 17 % ODS a 19 % ČSSD.

Poměr voličů ODS a ČSSD podle velikosti místa bydliště ukáže tabulka.

	ODS	ČSSD
do 500	23	29
500-1999	12	16
2000-4 999	35	19
5 000 - 20 000	14	29
20 000 - 99 999	14	32
100 000+	25	32

(Dopočet do 100 % v každém řádku ostatní odpovědi).

Z odpovědí vyplývá, že jenom v obcích od 2000 do 4 999 obyvatel by měla ODS převahu nad ČSSD.

Zejména oblast místní politiky představuje pole působnosti pro mladé lidi, kteří se chtějí v této sféře uplatnit.

Na otázku: **“Zajímají se mladí lidé o místní politiku?”** odpověděli takto:

- 1 % zajímají a aktivně se do ní zapojují*
- 26 % zajímají, ale jen pasivně sledují, co se děje v místě bydliště*
- 38 % zajímají se jen občas*
- 24 % nezajímají se*
- 11 % neví.*

Mezi mladými lidmi převažuje spíše nezájem (60 %), než zájem pasivní nebo aktivní (27 %).

V obcích od 500 obyvatel do 2 000 se zajímá o místní politiku 40 % dotázaných, zatímco v sídlech do 5 000 obyvatel je to 18 %. Nejmenší zájem o místní politiku zaznamenávají vyučení (pětina z nich), zatímco z vysokoškolsky vzdělaných zájem vnímá téměř 40 % .

O možnostech politicky se angažovat v místě bydliště vypovídají odpovědi na další otázku. *O tom, že mladí lidé se mohou zapojit do místní politiky a tím ovlivnit její činnost , se vyslovalo kladně 27 % respondentů, 26 % má opačný názor, že nemohou a 47 % nedokázalo posoudit.*

Se stoupajícím věkem se rozšiřuje názor o možnosti zapojit se v místě bydliště. Z nejmladších do 18 let tak uvažuje 23 %, z následné věkové skupiny 27 % a mezi 24 -26letými 32 %. K možnosti mladých zapojit se do místní politiky jsou nejvíce skeptičtí ve středních Čechách (19 % ano), a nejvíce optimističtí na jižní Moravě (36 %).

Z hodnotících politický směr jako správný uvedlo možnost zapojit se 57 %, z těch, co hovoří o ztrátě tempa 30 %, a z dalších dvou skupin 20 %.

Do činnosti některé organizace či sdružení, které se věnuje dětem a mládeži je zapojeno dost aktivně 6 %, spíše jen málo 12 %, vůbec ne 76 % a neví 6 %.

V září 1996 v souboru mládeže 15-29 let bylo zapojeno do některé organizace dětí nebo mládeže 8 % často, 11 % občas, 77 % vůbec ne a 4 % nedokázala posoudit. Údaje o zapojení jsou téměř identická, v průběhu necelého roku nemohlo dojít v tomto směru k nějakým změnám.

Podle věku nejsou rozdíly v aktivitě organizací. Největší zapojení deklarovali dotázaní v jižních a západních Čechách (téměř třetina z nich). Nejmenší zapojení uvádějí vyučení (15 %) a největší vysokoškolsky vzdělaní (38 %).

Celkem 18 % mládeže se více nebo méně angažuje v těchto organizacích. Na upřesňující otázku, kterých aktivit se zájem v těchto sdruženích a organizacích týkal, uváděli dotázaní podíl na jednotlivých oblastech.

Zaměření aktivit v dětských a mládežnických organizacích (v %)

	sport	kultura	ekologie	technika	všeobecné zaměření	obecná odpověď
I.odpověď	65	17	6	3	4	5
II.odpověď	15	54	15	8	8	0

K nejoblíbenějším aktivitám dětských a mládežnických organizací patří sport , kultura a se značným odstupem ekologie a technika.

Výzkum zjišťoval rovněž **znalost občanských sdružení, která pracují s dětmi a mládeží**

V následující tabulce jsou zachyceny **odpovědi vyjadřující znalost jednotlivých organizací.**

(v %)

	Junák	Pionýr	Hasiči	Sokol a jiné sportovní	DDM	ostatní	neví
I.odpověď	24	2	1	8	5	9	51
II.odpověď	6	4	2	4	2	6	76

K nejznámějším patří Junák, Domy dětí a mládeže, různé sportovní organizace a Pionýr. Více než polovina mladých lidí ve věku 15-26 let však nezná ani jednu z organizací , která vyplňuje volný čas dětem a mládeži.

Do činností organizací pracujících s dětmi a mládeží je zapojeno aktivně 6 % dotázaných, občas spolupracuje 21 % a nepracuje, resp. nemá zájem o takové aktivity 73 % mladých lidí.

Na činnosti těchto organizací se podílí o něco více než čtvrtina mládeže a téměř tři čtvrtiny naplňují svůj volný čas zcela jiným způsobem..

Větší zájem zapojit se mají ženy (29 %), než muži (25 %). Zvýšený zájem uváděli dotázaní z jižních a západních Čech a severní Moravy (přibližně třetina). Nejmenší zájem o činnost organizací dětí a mládeže mají dotázaní v nejmenších a největších sídlech (21 %, 24 %). Relativně více se jich zapojuje v obcích od 500-1 999 a 5 000 - 20 000 obyvatel (třetina).

VII. K postavení České republiky v rámci příští Evropy.

V rámci tohoto bloku byly sledovány 2 okruhy problémů:

- a) názory na současnou pozici České republiky v Evropě,
- b) dopady případného začlenění ČR do evropských a evroatlantických struktur.

Dotázaní měli možnost zhodnotit do jaké míry se Česká republika v 6 oblastech života společnosti blíží k ostatním vyspělým evropským státům nebo má možnost jejich úrovně dosáhnout. Názory dotázaných přináší tabulka.

ČR ve srovnání s ostatními evropskými státy (v %)

	je na jejich úrovni	v krátké době se k ním může přiblížit	v nejbližší době nemá šanci této úrovně dosáhnout	neví
ve sportu	64	24	7	5
kultuře	46	34	12	8
sociální sfěře	10	33	45	12
v politické kultuře	11	28	41	20
v ekonomice	4	38	45	13
v soudnictví	6	30	44	20

K vyspělým evropským zemím máme nejbliže v oblasti sportu a kultury. U dalších zkoumaných oblastí více než 40 % dotázaných předpokládá, že v nejbližší době nemáme šanci přiblížit se k těmto zemím .

O tom, že ČR nemá šanci v nejbližší době dostihnout ekonomicky vyspělou Evropu uvažují především 19 letí a starší (54 %: do 18 let 44 %). O sociální oblasti vyslovila stejné hodnocení polovina dvou starších věkových skupin (29 % do 18 let). O nemožnosti dostihnout vyspělé státy v ekonomice se zmiňovali především dvě třetiny z jižních a západních Čech, zatímco ve východních Čechách to bylo o něco více než třetina.

Mezi vysokoškolsky vzdělanými se domnívá 62 % že naše republika nemá šanci v ekonomické oblasti a 77 % v sociální oblasti.

V září 1996 odpověděl reprezentativní soubor dotázaných ČR od 15-29 let na otázku o celkové úrovni ČR vzhledem k evropským státům.

Tehdy 9 % považovalo ČR za stejně vyspělou jako ostatní evropské státy, 49 % ji postavilo na nižší úroveň s možností v krátké době tyto země dostihnout, 35 % dostihnout „Evropu“ v dohledné době a 5 % odpovědělo, že této úrovni nikdy nedosáhne.

Další blok směřoval k přání dotázaného, kam by se měla Česká republika připojit. Odpovědi přináší tabulka.

Dotázaný si přeje, aby Česká republika (v %)

	Rozhodně ano	spíše ano	spíše ne	rozhodně ne	neví
byla začleněna do Evropské unie	25	32	14	7	22
byla začleněna do NATO	19	28	15	15	23
patřila k neutrálním zemím	22	21	19	17	21

Začlenění ČR do Evropské unie by podporovalo 57 % mladých lidí a proti začlenění bylo 21 %. S přidružením k Severoatlantické alianci by souhlasilo 47 % dotázaných a 30 % by bylo proti, pro stejný statut ČR jako mají neutrální země, by se přimlouvalo 43 % dotázaných. Asi jedna pětina až čtvrtina se nedokázala vyjádřit ani k jednomu z možných začlenění.

Rovněž v září 1996 se zjišťovaly názory na začlenění do EU do Severoatlantické aliance. Tehdy bylo pro vstup do EU v souboru 15-29 let 65 % a do NATO 46 % dotázaných.

Podpora našemu členství v NATO podle pohlaví je stejná, se vstupem do EU souhlasí muži častěji (60 %), než ženy (53 %).

Jaká je podpora vstupu do EU a NATO u jednotlivých věkových skupin ukáže tabulka.

Pro vstup do evropských organizací je (v %)

	EU	NATO
15-18	59	51
19-23	52	47
24-26	58	49

(Dopočet do 100 % v každém políčku jsou ostatní odpovědi)

Relativně nejčastěji vyslovují podporu vstupu do evropských organizací nejmladší respondenti Vstup do EU má největší podporu v nejmenších obcích (69 % by si přálo) a naopak v sídlech s 2 000 - 5 000 obyvatel se takto vyjádřilo 39 % mladých. Členství v NATO má nejmenší podporu v nejmenších sídlech (41 % pro) a relativně největší v obcích s 500-2 000 obyvatel (51 %).

Podle regionů má členství v EU vysokou podporu zejména v Praze a jižních Čechách (dvě třetiny dotázaných), Neutralitu by si přálo 56 % Severomoravanů a 53 % Jihočechů. a členství v NATO 54 % Středočechů.

Se vstupem do EU by souhlasily více než dvě třetiny vysokoškolsky vzdělaných, ale necelá polovina vyučených. Nejčastější podporu vstupu do NATO uváděli lidé s maturitou (polovina) zatímco z vyučených to bylo 43 %.

Přání být členem NATO souvisí i s názorem na dosavadní politický vývoj u nás. Z těch, kteří uvedli, že dosavadní vývoj se ubírá správným směrem podporuje členství v NATO 75 %,

ze skupiny s názorem, že došlo ke ztrátě počátečního tempa je to 58 %, mezi dotázanými s názorem nikdy nešla správným směrem 30 % a nerozhodnými 35 %.

Všichni oslovení měli možnost vyslovit se k dopadům členství ČR v evropských strukturách. Jak se promítne příští možné členství v Evropské unii do oblasti politické, ekonomické a bezpečnostní přináší tabulka.

Vstup ČR do EU bude mít vliv (v%)

	Ano	Ne	Neví
na zlepšení ekonomické situace v ČR	44	23	33
dopad politických rozhodnutí těchto struktur na naši politiku	44	13	43
na politickou stabilitu v ČR	41	24	35
na zajištění bezpečnosti ČR	30	36	34
na zhoršení ekonomické situace	20	48	32

Více než 40 % dotázaných předpokládá příznivý dopad členství ČR v EU na ekonomickou situaci a politickou stabilitu. Zhoršení ekonomické situace z tohoto důvodu očekává 20 % mladých lidí, naproti tomu téměř polovina takovou možnost odmítá.

Podíl členství EU na zlepšení naší ekonomické situace předpokládá 48 % mužů a 39 % žen. Názor o příznivém vlivu klesá se stoupajícím věkem. Mezi nejmladšími takto odpovědělo 50 %, ve věku 19 -23 let 45 % a mezi 24 -26letými 39 %. Optimistická očekávání o zlepšení naší ekonomiky po vstupu do EU vyslovili Pražané (dvě třetiny -lepší se). Podíl kladných odpovědí na Moravě je však jen poloviční (třetina). Zhoršení ekonomiky v důsledku členství předpokládá pětina Západočechů.

Zlepšení ekonomické situace v souvislosti s členstvím v EU očekává více než polovina vysokoškolsky vzdělaných a 37 % lidí s odborným vzděláním bez maturity.

Vstup ČR do NATO bude mít vliv (v%)

	Ano	Ne	Neví
na zajištění bezpečnosti v ČR	58	19	23
dopad politických rozhodnutí těchto struktur na naši politiku	45	16	39
na politickou stabilitu v ČR	43	25	22
na zhoršení ekonomické situace v ČR	29	37	34
na zlepšení ekonomické situace v ČR	18	50	32

58 % všech dotázaných předpokládá příznivý vliv případného členství České republiky v NATO na zajištění bezpečnosti, více než 40 % na politickou stabilitu. Zhoršení ekonomické situace očekává 29 % a naopak zlepšení 18 %.

Zajištění bezpečnosti se vstupem do NATO spojuje 61 % mužů a 54 % žen. Zhoršení ekonomické situace v souvislosti s možným členstvím ČR v NATO očekávají nejméně dotázaní z nejmenších a největších sídel (24 %). V obcích od 500 do 2 000 obyvatel se takto vyslovilo 38 % dotázaných.

NATO spojuje se zárukami bezpečnosti 67 % Středočechů a jen 43 % Západočechů. Zhoršení ekonomické situace v důsledku členství v NATO předpokládá 45 % mladých ze severní Moravy.

Skupina s odborným vzděláním bez maturity méně než celý soubor předpokládá dopad na politickou stabilitu (33 %) a na zajištění bezpečnosti (49 %).

Podle vyslovených názorů příští členství České republiky v evroatlantických strukturách může přinést zlepšení ekonomické a bezpečnostní situace a stabilizaci politických poměrů. S tím je spojeno i respektování politických rozhodnutí vrcholných orgánů obou organizací našimi představiteli.

V souvislosti s příštím možným členstvím ČR v evropských strukturách vyvstává otázka národní a etnické tolerance našich mladých lidí. Na otázku :**“Jaký mají mladí lidé u nás vztah k cizincům, kteří k nám přišli pracovat ?“** odpověděli takto :

2 % velmi dobrý

31 % spíše dobrý

40 % spíše špatný

13 % špatný

14 % nedokázalo posoudit.

Mezi mladou generací převažuje špatný vztah k pracovníkům z jiných zemí a jiných národností. Takto se vyslovila více než polovina respondentů. O dobrém vztahu vypovídala třetina .

O dobrém přístupu k cizincům vypovídali častěji ženy (36 %), než muži (31 %). O relativně nejlepším vztahu se vyslovili dotázaní ve věku 24 -26 let (35 % dobrý) a nejméně často 19 -23letí (28 %). V regionech předpokládají dobrý vztah k cizincům dotázaní z Prahy (42 %) a jižních Čech (45 %) a méně často dobrý ve středních a západních Čechách (pětina).

4. ZÁVĚREM

Dvě třetiny mladých lidí ve věku 15-26 let mají výhrady k dosavadnímu politickému vývoji a více než polovina by si přála jinou vládu. Voleb do parlamentu by se zúčastnilo při-

bližně 60 % dotázaných. 39 % by volilo strany dnešní vládní koalice a 37 % dnešní opozice. Kritická hodnocení vyslovují častěji starší dotázaní, s nižším vzděláním a z moravských regionů. Příznivěji než ostatní posuzují politickou situaci Pražané a studenti gymnázií.

Ve výzkumu byla relativně nejlépe hodnocena ve vztahu k mladým pozornost státních orgánů vzdělávání a boji proti drogám. Příznivě se o ní vyslovily téměř tři čtvrtiny dotázaných. Naopak nejmenší pozornost je podle mladých věnována jejich volnému času (25 %) a bytové otázce (32 %). Ocenění podpory bytové politiky klesá se stoupajícím vzděláním. O menší pozornosti vzdělání a boji proti kriminalitě se vyslovili zejména dotázaní ve věku 24-26 let.

Hodnocení v podobném směru zaznívá na adresu okresních orgánů. Oceňována je pozornost věnovaná školství a kritizována pozornost problematice bydlení.

Jenom 4 % se domnívají, že mladí mají možnost sehnat bydlení, 93 % má opačný názor. Různé formy stavebního spoření jsou finančně dostupné mladým podle pětiny dotázaných.

Dnes má samostatné bydlení pětina mladých. 13 % má šanci do dvou let si vylepšit bytovou situaci. Otázky spojené s bydlením představují největší problém ve velkých městech, v Praze a středních Čechách.

Třetina mladých lidí uvažuje alespoň o částečné změně bydliště kvůli dosavadním bytovým poměrům.

Poměrně vysoký podíl mladých lidí měl možnost připravovat se na povolání, s kterým původně uvažovalo (70 %). Po ukončení profesní přípravy se chtějí věnovat vystudovanému oboru necelé dvě třetiny dotázaných.

Z odpovědí vyplývá, že prakticky bezprostředně po ukončení školy, učiliště nastoupily do zaměstnání tři čtvrtiny dotázaných. Většina zůstává na původním místě, resp. jen jednou změnila zaměstnavatele. Takto odpovědělo 75 % mladých lidí. K těm, kteří častěji střídají zaměstnání patří muži, lidé se základním vzděláním, dotázaní ve věku 24 - 26 let, Západočeši a Východočeši. Slabinou je zejména finanční ohodnocení vzdělání a kvalifikace. Za dostatečné je považuje 20 % mládeže.

Na pravidelnou pomoc zdravotně postiženým a starým lidem jsou připravena 4 % mladých lidí.

Pokud by dotázaní měli možnost zúčastnit se stáží za byt, stravu a minimální kapesné u nás nebo v zahraničí, tak by v jejich ochotě nebyly významnější rozdíly. Jedinou výjimku tvoří práce v prosperující firmě - častěji se projevuje ochota v zahraničí (56 %), než doma (46 %).

Podíl zájemců o další aktivity zejména v sociální oblasti se pohybuje kolem pětiny až čtvrtiny dotázaných. O tento druh pracovních pobytů by měly zájem častěji ženy, mladší dotázaní a respondenti ze severní Moravy.

V současné době si přivydělává při studiu či zaměstnání 38 % mladých. V souboru deklarovalo dobrou životní úroveň 60 % a špatnou 36 %. Hodnocení životní úrovně jako dobré se objevuje častěji mezi mladšími, než staršími, v nejmenších obcích než velkoměstech. Relativně nejvyšší je v severních Čechách, nejnižší na jižní Moravě a jižních Čechách.

Ve srovnání s r. 1996 však dochází k poklesu pozitivního hodnocení životní úrovně. V názorech na to, zda se životní úroveň rodiny od r. 1989 zlepšila nebo nezlepšila jsou odpovědi téměř vyrovnané. 46 % soudí, že zlepšila a 42 % nezlepšila.

Více než dvě třetiny mládeže mají představu života v manželství a kolem pětiny tuto formu soužití zatím vylučuje. 80 % dotázaných by chtělo mít alespoň jedno dítě. Jenom 6 % se vyslovilo, že by dítě vůbec nechtělo. Podíl lidí odmítajících manželství klesá se stoupajícím věkem, stejně jako zastoupení těch, kteří nechtějí mít děti. Relativně nejčastěji nechtějí vstupovat do manželství a nechtějí mít dítě dotázaní z Prahy a respondenti s úplným středoškolským vzděláním.

Názory na to, zda jsou práva dětí a mládeže dostatečně chráněna zákonem, se rozcházejí. Stejný podíl dotázaných uvedl jak kladnou, tak zápornou odpověď (45 %). Za přijetí zákona na podporu a ochranu mládeže se vyslovilo 78 % dotázaných.

O problémy místní politiky se zajímá o něco více než čtvrtina mladých (27 %). Do činnosti organizací, které se věnují dětem a mládeži je zapojených alespoň částečně 18 % a s těmito organizacemi spolupracuje alespoň občas 27 % dotázaných. Přibližně polovina mladých lidí však nemá vůbec představu o činnosti organizací, které se u nás věnují dětem a mládeži.

V souvislosti se současným hodnocením ČR převládá většinový názor (více než 45 %), že nejsme schopni v nejbližší době dosáhnout úrovně vyspělé Evropy v ekonomice, sociální sféře, soudnictví a politické kultuře.

Více než polovina dotázaných souhlasí s vstupem ČR do EU a 48 % s členstvím v Severoatlantické alianci. Jako přínos členství v těchto strukturách vidí upevnění ekonomiky a bezpečnosti naší země. Vstup do evropských struktur podporují především mladší respondenti, dotázaní s vyšším vzděláním a z Prahy.

